

SAMFUNNSKONTRAKT FOR FLERE LÆREPLASSER

Innledning

Det norske arbeidslivet er avhengig av god rekruttering av fagarbeidere med høye kvalifikasjoner. For å lykkes med dette, er det nødvendig at yrkesfagene sikres en status som gjør dem attraktive både for ungdom og voksne. Det er viktig med god kvalitet i hele opplæringsløpet. Opplæringen i skole skal gjøre elevene kvalifisert til å gå ut i lære, og det er nødvendig med en godt fungerende lærlingordning.

Om lag halvparten av ungdomskullene søker seg til yrkesfagene etter ungdomsskolen, men for få går over i lære. For å sikre bedre gjennomføring i videregående opplæring, er det en viktig målsetting at flere fullfører med fag- eller svennebrev.

For å oppnå at flere fullfører, ønsker partene gjennom en samfunnskontrakt for fag- og yrkesopplæringen å fornye samarbeidet mellom utdanningsmyndighetene og partene i arbeidslivet.

En hovedmålsetting for partene er flere læreplasser i privat og offentlig sektor, og partene forplikter seg til å gjennomføre tiltak for å oppnå dette.

Hovedmål

Partenes overordnede mål er å sikre en bedre rekruttering til yrkesopplæringen. Gjennom at flere gjennomfører utdanningen sikrer man at arbeidslivets behov dekkes. Det at flere fullfører en utdanning, gir et trygt ståsted i arbeidslivet og et godt grunnlag for senere samfunnsdeltakelse. Samfunnskontraktens overordnede mål er å forplikte myndighetene og partene i arbeidslivet til å forankre fagopplæringen i alle relevante bransjer og sektorer, og framskaffe flest mulig læreplasser til elever som ønsker det.

Resultatmål:

Det er store forskjeller i ulike bransjer, sektorer og yrker. Partene må selv vurdere konkret måloppnåelse innenfor egne sektorer, bransjer og fag. Partene vil samlet søke å nå følgende målsetninger innen utgangen av 2015:

- *Antallet godkjente lærekontrakter skal øke med 20 pst. i 2015 i forhold til nivået ved utgangen av 2011.*
- *Øke antallet voksne som tar fag- eller svennebrev*
- *Øke andelen lærlinger som fullfører og består med fag- eller svennebrev*

Indikatorer

Partene skal utarbeide et felles indikatorsett for å sikre en omforent måling av måloppnåelsen. I dette arbeidet skal partene også finne måter å synliggjøre manglende søkning til læreplasser der dette er en utfordring.

Indikatorene skal også fordeles etter fylker og utdanningsprogram. For å måle utviklingen i måloppnåelsen settes utgangen av 2011 som referansepunkt for indikatorene.

Utdanningsdirektoratet skal utarbeide en årlig rapport med disse indikatorene som legges til grunn ved vurdering av måloppnåelse. Partene vil sammen vurdere om indikatorene skal justeres underveis.

Basert på omforente indikatorer skal det etableres et Norgeskart som viser andelen av virksomheter, og type virksomheter, i de ulike kommunene og fylkeskommunene som er godkjente lærebedrifter, og som har lærekontrakter. Gjennom dette Norgeskartet kan regioner, kommuner og bransjer sammenliknes og profilere seg.

Tiltak

Alle partene forplikter seg til å gjennomføre konkrete tiltak som beskrevet nedenfor.

Statlige myndigheter

Kunnskapsdepartementet skal videreføre et tett samarbeid med partene i arbeidslivet om fag- og yrkesopplæringen. Samarbeidsrådet for yrkesopplæring (SRY) skal trekkes inn før alle sentrale beslutninger som berører dette. Gjennom løpende dialog med de berørte skal departementet vurdere behov for justeringer som sikrer kvalitet og relevans i fag- og yrkesopplæringen.

Gjennom arbeidet med kvalitet og økt læring i hele grunnopplæringen skal elevenes forutsetninger for å kunne gjennomføre videregående opplæring styrkes. Kunnskapsdepartementet skal bidra til å belyse arbeidslivets behov for fagarbeidere, og støtte tiltak som kan gi yrkesfagene økt status.

Gjennom satsingen Ny GIV som varer til 2013, bidrar staten til tettere oppfølging av elever som er i risiko for ikke å fullføre videregående opplæring. I samarbeid med kommuner og fylker er det en målsetting å øke gjennomføringsgraden i videregående opplæring fra 69% i 2010 til 75% i 2015.

Flere statlige lære plasser

Staten har arbeidet med egne konkrete målsettinger for økningen av antallet lære plasser. Departementene ansvarliggjør den enkelte statlige virksomhet gjennom den ordinære styringsdialogen. Statens innsats skal videre innrettes mot å nå den overordnede målsettingen for 2015.

Andre tiltak

- Følge opp SRYs anbefaling om forsøk med alternativer til vg3 for de elever som ikke får lærekontrakt, basert på et tett samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Opplæringen skal utvikles i nært samarbeid mellom videregående skoler og lokalt arbeidsliv, og ligge tett opptil det reelle arbeidslivet, slik at avlagt prøve til fag-/svennebrev blir anerkjent i samme grad som opplæring i ordinær virksomhet.
- Utarbeide nye retningslinjer for støtte til bedrifter som tar inn lærlinger som er vanskelig å formidle, for eksempel på grunn av svake karakterer og/eller høyt fravær.
- Bidra til finansiering av kompetanseheving for yrkesfaglærere, instruktører og medlemmer av prøvenemnder.
- Bidra til finansiering og organisering av hospiteringsordninger for yrkesfaglærere og instruktører.
- Utvikle nasjonale retningslinjer for realkompetansevurdering i videregående opplæring.
- I samarbeid med berørte departementer, innskjerpe praktiseringen av Lov om offentlige anskaffelser - med forskrift om offentlige anskaffelser, § 3-11. *Bruk av kontraktsstandarder og spesielle kontraktvilkår*, der det heter at:
 - ” (3) For arbeid som skal utføres i Norge, kan oppdragsgiver sette som betingelse for gjennomføringen av kontrakten at norske leverandører skal være tilknyttet en offentlig godkjent lærlingordning. Slik betingelse kan likevel kun settes dersom det

er et klart definert behov for lærlingplasser i den aktuelle bransje.”

- Tilgjengeliggjøre og formidle statistikk om de målene/indikatorerne partene er blitt enige om.
- Bidra til finansiering av World Skills og andre former for kvalitets – og rekrutteringsarbeid gjennom blant annet Yrkes-NM og lokale aktiviteter i videregående opplæring.
- Sammen med partene gjennomgå opplæringskontorenes rolle og ansvar i fagopplæringssystemet.
- Sikre videreføring av TAF-ordningen gjennom en formalisering av denne.
- Bidra til bedre og mer synlige overganger til høyere utdanning på grunnlag av yrkesutdanning.
- Utvikle opplæringsmodeller for videregående opplæring for voksne.
- Bidra til å videreutvikle karrieresentrene for å tilby kompetanseheving av tillitsvalgte og ledere og andre i offentlig og privat sektor, som har som oppgave å organisere og motivere ansatte til videre opplæring.

Fylkeskommunene

Fylkeskommunene har som skoleeier for videregående opplæring ansvar for oppfyllelse av unge og voksnes rett til videregående opplæring. De skal også sørge for en dimensjonering av tilbudet innen videregående opplæring, som balanserer samfunnets behov for kompetanse mot elevens rettigheter, slik det er nedfelt i nasjonalt lovverk. Fylkeskommunene har et lokalt overordnet ansvar for kvalitet i yrkesfagopplæringen, slik at elevene får den kompetansen som er beskrevet i læreplaner og forskrifter.

Fylkeskommunene skal i samarbeid med partene i samfunnskontrakten på fylkesnivå diskutere målsettingene partene er enige om i samfunnskontrakten. Formålet er å utvikle målsettinger og tiltak i tråd med samfunnskontraktens målsetninger.

Fylkeskommunene skal ta opp hvordan formidlingen til lærebedrifter og inngåelse av lærekontrakter kan skje på et så tidlig tidspunkt som mulig. Videre hvordan samarbeidet om dimensjonering av utdanningstilbud kan innrettes slik at det bidrar til et samsvar mellom opplæringen i skole og arbeidslivets behov:

- Yrkesopplæringsnemndene skal inn i dimensjoneringsarbeidet så tidlig som mulig

- Det skal lages realistiske intensjonsavtaler mellom skoler, opplæringskontorer og lærebedrifter.

Andre tiltak:

- Bidra til god rekruttering og status for fagopplæring, blant annet gjennom skolekonkurranser i yrkesfag og samarbeid med WorldSkills Norge om arrangementer i forbindelse med Yrkes-NM og regionale konkurranser.
- Bidra til at rådgivningen til elevene styrkes, slik at elever som har behov for det, får god støtte i søkefasen før lære plass.

Partene i arbeidslivet

Innsatsen fra partene i arbeidslivet har stor betydning for antall lære plasser. Det er allerede etablert ulike samarbeidsarenaer for å skaffe flere lære plasser og å høyne fagopplæringens status. Partene vil i fellesskap vurdere hvordan målsettingene fra samfunnskontrakten kan følges opp videre i prosesser mellom partene.

Partene skal gjennomføre følgende tiltak:

- Bidra til å synliggjøre behovet for fagarbeidere og gode yrkeskvalifikasjoner i arbeidslivet.
- Utvikle egne strategier som grunnlag for konkrete tiltak.
- Sette seg egne mål for å bedre rekrutteringen av lærlinger innenfor de ulike bransjene.
- Rekruttere flere lærebedrifter gjennom initiativ som Aksjon lærebedrift, "Bli helsefagarbeider" og andre tiltak.
- Oppfordre til å bruke lignende bestemmelser, slik som i Lov om offentlige anskaffelser - med forskrift om offentlige anskaffelser, § 3-11. *Bruk av kontraktsstandarder og spesielle kontraktsvilkår*, i sine avtaler og kontrakter med underleverandører.
- Aktivt jobbe for at flere arbeidstakere blir instruktører.
- Bedre samarbeidet mellom skoler og virksomheter, for eksempel ved at bedrifter tilbyr hospiteringsavtaler for lærere i bedrift og instruktører i skolene.
- Aktivt jobbe for at flere arbeidstakere som ikke allerede har fag- eller svennebrev avlegger fag- eller svenneprøve etter gjeldende ordninger, eksempelvis praksiskandidatordningen.

Et felles ansvar for alle partene i samfunnskontrakten:

- Delta aktivt i oppstart, lansering og gjennomføring for å oppnå målene i samfunnskontrakten.
- Forplikte seg til årlige møter for å følge opp og ved behov justere samfunnskontrakten.
- Gjennomføre en årlig konferanse hvor partene møtes på høyt nivå for å diskutere situasjonen innen fag- og yrkesopplæringen og for å drøfte nye tiltak, blant annet koblet til lærlingundersøkelsen og instruktørundersøkelsen.
- Bidra til en statusheving for yrkesfaglig utdanning og til at flere blir motivert til å fullføre fagopplæringen.
- Utvikle og bruke startpakker for å rekruttere nye lærebedrifter med opplæring/veiledning av instruktører, materiell, og tilbud om tett oppfølging det første året.
- Utvikle nye og gi støtte til statushevende tiltak, slik som WorldSkills og lokale former for yrkeskonkurranser.
- Bruke priser for beste lærebedrift/instruktør/faglærer/lærling etc for å bidra til å heve statusen til fag- og yrkesutdanning på videregående nivå.
- Hver for seg, og gjennom opplæringskontorer, fylkeskommunenes opplæringsansvarlige og Yrkesopplæringsnemndene, bidra til å rekruttere flere lærebedrifter.

Kristin Halvorsen
Kunnskapsminister

Roar Flåthen
LO

John G. Bernander
NHO

Sigrun Vågeng
KS

Anders Folkestad
Unio

Vibeke Hammer Madsen
Virke

Tore Eugen Kvalheim
YS

Rigmor Aasrud
Fornyings-, administrasjons- og kirkeminister

Lars Haukaas
Spekter

Trond Johannesen
Maskinentreprenørenes forbund